

SPOMEN-KUĆA TITOVIH RODITELJA U KUPINCU

Sonja Kolar

Muzej revolucije naroda Hrvatske

Malo je poznato da su roditelji druga Tita 1912. godine doselili iz Kumrovca u selo Kupinec, udaljeno tridesetak kilometara od Zagreba. Otac, Franjo Broz, zaposlio se kao lugar, pa je obitelj živjela u kući oko 3 km izvan sela, na zemlji zvanoj "Kranjica". U to je vrijeme Josip Broz izgubio svaku vezu s obitelji /bilj.1./, nalazeći se u potrazi za poslom u zemlji i izvan nje. Mnogo se toga dogodilo do jeseni 1920. godine, kada se vratio iz Rusije sa suprugom Pelagijom. Tek tada je doznao da su mu roditelji preselili u Kupinec i da mu je majka tamo umrla 1918. godine. Odmah je sa suprugom otišao u Kupinec gdje se zadržao nekoliko dana. Za to vrijeme tu mu se rodilo i umrlo dijete /bilj.2./.

Otac Franjo umro je 1936. godine u zagrebačkoj bolnici, a 1957. njegovi su ostaci preneseni u zajedničku grobnicu u Kupinec. U kući je ostala sestra druga Tita, Matilda, sa svojom obitelji, a iza njezine smrti, 1953. godine, njen sin Josip Broz, zvan "Pepek", sve do 1961. godine, kada je s obitelji odselio u samo mjesto Kupinec.

Za cijelo to vrijeme kuća Brozovih je održavana i nekoliko puta adaptirana. Od 1961. počela je propadati i godine 1966. Mjesna organizacija SUBNOR-a u zajednici s Glavnim odborom SSRN Hrvatske i ostalim boračkim organizacijama povelala je akciju da se kuća sačuva od rušenja. Akcija je obnovljena 1973, kada mještani Kupinca u zajednici s građanima Knežije u Zagrebu osnivaju zajednički Inicijativni odbor koji je napravio program uređenja ku-

će, prikupio financijska sredstva i organizirao radove. Kuća je popravljena, izvedena je vodovodna instalacija i elektrifikacija, te poboljšana prilazna cesta.

Za uredjenje interijera i postavljanje izložbe Inicijativni se odbor, a posebno drug Vlado Jurak, obratio Muzeju revolucije naroda Hrvatske. Muzej je podržao ideju o sačuvanju i uredjenju kuće, svrstavajući je tako u red muzejskih spomen-kuća. Prema tome bilo je potrebno urediti kuću što vjernije i što bliže vremenu, kada su u njoj živjeli roditelji druga Tita. U vezi s radovima na uredjenju kuće /naročito interijera/ preporučili smo da se konzultira Etnografski muzej u Zagrebu i da se anketiraju neki ljudi iz Kupinca, osobito "Pepek" Broz koji je i inače aktivno sudjelovao kod svih tih radova.

Imajući u vidu da ne stvaramo muzej, nego putem stalne muzejske izložbe obilježavamo jedno vrijeme, jedan isječak iz života Brozovih i druga Tita, nastojala sam doći do materijala, odnosno do onih dokumenata koji se odnose na spomenute događaje. Kao i obično, moglo se učiniti više, da nije nedostajalo vremena.

I ova kuća, poput tipičnih seoskih kuća, osim ulazne prostorije, ima glavnu prostoriju, kuhinju i komoru. Bilo je dogovoreno da se glavna prostorija namjesti predmetima iz vremena kada je obitelj Broz ovdje živjela, pa su, čak, u tu svrhu, pronadjeni predmeti koji su bili vlasništvo obitelji. Ovaj dio kuće uredjen je po dogovoru s kustosom Etnografskog muzeja, Nadom Gjetvaj, koja se posebno založila da se sakupi materijal te da se postavi dade odgovarajući karakter.

U tzv. komori nalazi se biografski dio postave radjen na osnovi dokumenata. Kod pripremanja ove stalne izložbe ru-

kovodila sam se glavnom idejom - događajima vezanim uz taj autentični ambijent koje sam podijelila na tri teme:

- 1) Podrijeklo obitelji Broz, prema jednoj legendi, iz okolice Jastrebarskog /selo Volavje, bilj.3./, roditelji druga Tita, njihovo doselenje u Kupinec i podaci o smrti. Tu se ističe fotografija Franje Broza s nekim članovima obitelji pred kućom na "Kranjici" /sl.1/, kao i dokument o smrti Marije - Micike Broz, Titove majke.
- 2) Podaci o Josipu Brozu Titu do godine 1920, s posebnim osvrtom na njegov boravak u Kupincu.
- 3) Život u kući do 1961. godine sa šturim podacima o Matildi Broz - Oslaković i njenoj obitelji.

Za muzeološku obradu, odnosno ilustraciju navedenih tema, raspolagala sam s malo materijala. Tako se čitava postava uz tri veće legende /po jedna za svaku temu/ svela na dvadesetak fotografija i fotokopija. Ipak, mislim, da je to dovoljno za osnovnu informaciju o ovom spomen-objektu. Likovno je ovaj dio stalne izložbe uredio grafičar Vjekoslav Fabić. S vremenom izložba se može eventualno dopuniti, koliko bi to prostor dopuštao.

Svečano otvorenje Spomen-kuće Titovih roditelja održano je 26. kolovoza 1979. i otada je ovaj objekt otvoren za posjetioce, osobito u dane vikenda. Neposredna okolica vrlo je pogodno mjesto i za rekreaciju, pa je i predviđeno njeno daljnje uredjenje. Koliko ovaj spomen-objekt pobudjuje ne samo interes, nego i osjećanja posjetilaca, pokazuju zapisi u "Knjizi dojmova". Tako je, između ostalog, jedan posjetilac upisao ove tople riječi: "Hvala Vam što ste rodili sina koji je stvorio sve ovo što da-

nas imamo.". Drug Berislav Badurina u povodu otvorenja Spomen-kuće zapisao je: "Kao i svaki susret s drugom Titom ili bilo čime što je u vezi s njegovim životom i revolucionarnim djelom, tako i ova posjeta skromnoj kući Titovih roditelja - Mariji i Franji, ne može, a da ne uzbuđi posjetioca.". Inicijative da se ova kuća uredi u spomen-objekt zaslužuju zbog toga najveće priznanje. Nema sumnje da će ovaj objekt pridonijeti potpunijem upoznavanju i razumijevanju životnog puta našeg Predsjednika.

Bilješke:

1. Vladimir Dedijer: "Josip Broz Tito - prilozi za biografiju, str. 55.
2. o.c., str. 91.
3. o.c., str. 11.

